

43

Przewrót majowy 1926 r. i rządy sanacji

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XLII. Dzieje polityczne II Rzeczypospolitej.

Uczeń:

- 2) wyjaśnia przyczyny przewrotu majowego, charakteryzuje jego przebieg oraz ocenia skutki ustrojowe (nowela sierpniowa, konstytucja kwietniowa z 1935 roku);
- 4) charakteryzuje życie polityczne w Polsce w czasie rządów sanacyjnych.

CZAS ZAJĘĆ

1 godzina lekcyjna

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 12–15 V 1926, VIII 1926, 1928, 1930, 1931–1932, 23 IV 1935, 12 V 1935
- postacie: Józefa Piłsudskiego, Wincentego Witosa, Stanisława Wojciechowskiego, Józefa Malczewskiego, Tadeusza Rozwadowskiego, Macieja Rataja, Ignacego Mościckiego, Walerego Sławka, Edwarda Rydza-Śmigłego

ROZUMIE

- pojęcia: piłsudczycy, partyjniactwo, przewrót majowy, zamach majowy, zamach stanu, zamaskowana dyktatura, Główny Inspektor Sił Zbrojnych, nowela sierpniowa, sanacja, obóz belwederski, Obóz Wielkiej Polski (OWP), Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem (BBWR), rządy pułkowników, wybory brzeskie, Centrolew, proces brzeski, obóz w Berezie Kartuskiej, konstytucja kwietniowa, Obóz Zjednoczenia Narodowego (OZN, Ozon)

POTRAFI

- scharakteryzować przyczyny, przebieg i skutki przewrotu majowego
- opisać politykę sanacji w okresie bezpośrednio po przewrocie majowym
- wskazać, jakie zmiany zaszły w ustroju kraju w następstwie tzw. noweli sierpniowej
- wyjaśnić, na czym polegał system autorytarny w Polsce
- omówić zjawisko brutalizacji życia politycznego w kraju, odwołując się do przykładów: wyborów brzeskich, procesów brzeskich i obozu w Berezie Kartuskiej
- opisać ustrój II Rzeczypospolitej po uchwaleniu konstytucji kwietniowej
- opisać życie polityczne kraju po śmierci Józefa Piłsudskiego, ze szczególnym uwzględnieniem roli Obozu Zjednoczenia Narodowego
- scharakteryzować proces konsolidacji opozycji

I. WPROWADZENIE

Prosimy uczniów o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

- ▶ Jak wyglądało życie polityczne w Polsce w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości?
- ▶ Które partie polityczne odgrywały najważniejszą rolę?
- ▶ Jakie problemy były dostrzegalne w życiu politycznym II Rzeczypospolitej?
- ▶ Jakie kompetencje posiadały poszczególne organy władzy w świetle konstytucji marcowej?

Następnie zwracamy uwagę na fakt, że pomimo uchwalenia jednej z najbardziej demokratycznych konstytucji w Europie polska polityka nie była w dobrej kondycji. Wpływ na to miało wiele czynników, jednym z nich było m.in. zjawisko partyjniactwa. Zwracamy uwagę na rywalizację partii politycznych i wycofanie się Piłsudskiego z życia politycznego.

II. ROZWINIĘCIE

Mówimy, że jednym z przejawów złego stanu polskiej polityki były również częste zmiany rządów. Odtwarzamy film *Przewrót majowy 1926*. ▶

Rozdajemy karty pracy ▶ i prosimy o wykonanie zadania 1. Po czym wspólnie omawiamy odpowiedzi uczniów i ewentualnie je uzupełniamy.

Wyjaśniamy, że przewrót majowy zapoczątkował w Polsce okres rządów sanacji. Następnie dzielimy klasę na cztery grupy, rozdajemy instrukcje ▶ oraz udostępniamy uczniom linki do stron. ▶

Grupa I

Stwórzcie krótkiego vloga, w którym omówicie pierwsze lata rządów sanacji (1926–1930). Aby zebrać potrzebne informacje, przeczytajcie w podręczniku podrozdział *Początek rządów sanacji* (s. 463–464), a także opracowania dostępne w Internecie: *Uchwalenie tzw. noweli sierpniowej do Konstytucji* oraz *Walka polityczna między piłsudczykami a opozycją centrolewicową* (fragment tekstu *Polska pod rządami Józefa Piłsudskiego*). Zadanie wykonajcie z pomocą smartfonów.

Grupa II

Jesteście zespołem prowadzącym vloga historycznego, będącego pomocą dla uczniów w nauce historii. Przygotujcie krótki film na temat brutalizacji życia politycznego w Polsce w okresie rządów sanacji. Aby zebrać potrzebne informacje, przeczytajcie w podręczniku podrozdział *Wybory brzeskie* (s. 464–466), a także opracowania dostępne w Internecie: *Walka polityczna między piłsudczykami a opozycją centrolewicową* oraz *Brześć* (fragmenty tekstu *Polska pod rządami Józefa Piłsudskiego*). Zadanie wykonajcie z pomocą smartfonów.

Grupa III

Jesteście zespołem grafików komputerowych, który otrzymał zlecenie stworzenia infografiki omawiającej ustrój II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji kwietniowej. Aby zebrać potrzebne wiadomości, przeczytajcie w podręczniku podrozdział *Konstytucja kwietniowa, 1935 r.* (s. 466–467), tekst źródłowy (m7, s. 466) oraz artykuł zamieszczony na stronie Instytutu Pamięci Narodowej pt. *Konstytucja kwietniowa, czyli ustrój prezydencki*. Pamiętajcie, aby w waszej grafice znalazły się informacje o najważniejszych organach władzy państwowej, sposobie ich wyboru i kompetencjach. Zadanie wykonajcie z pomocą smartfonów oraz aplikacji [Canva](#).

Grupa IV

Wcielcie się w rolę dziennikarzy radiowych i przygotujcie nagranie rozmowy z ekspertem na temat ostatnich lat rządów sanacji (1935–1939). Wybierzcie spośród siebie eksperta, który będzie odpowiadał na pytania, oraz zespół, który opracuje pytania. Aby zdobyć potrzebne wiadomości, przeczytajcie podrozdziały w podręczniku *Śmierć Piłsudskiego* (s. 467) oraz *Dekompozycja sanacji* (s. 468). Ponadto zapoznajcie się z treścią artykułu na stronie Polskiego Radia pt. *Obóz Zjednoczenia Narodowego – polityczne zaplecze Rydza-Śmigłego*.

Po wykonaniu zadania grupy prezentują swoje filmy, plakaty i audycje na forum klasy. Proponujemy na zakończenie każdej prezentacji zadawać uczniom dodatkowe pytania pomocnicze lub prosić o wykonanie poleceń:

Grupa I

- ▶ Jakie były główne kierunki polityki obozu sanacyjnego w latach 1926–1930?
- ▶ Dlaczego, waszym zdaniem, uchwalono nowelę sierpniową? Czyją władzę ona wzmacniała?

Grupa II

- ▶ Podajcie przykłady łamania przez obóz sanacyjny norm demokratycznych.
- ▶ Jak sądzicie, dlaczego część ugrupowań, które poparły przewrót majowy, odwróciła się potem od obozu władzy?

Grupa III

- ▶ Omówcie kompetencje poszczególnych organów władzy państwowej w świetle konstytucji kwietniowej.
- ▶ Porównajcie ustroj obowiązujący w II Rzeczypospolitej na mocy konstytucji kwietniowej z ustrojem z konstytucji marcowej.
- ▶ Jak sądzicie, czy rzeczywiście konstytucja kwietniowa wprowadzała w Polsce model rządów prezydenckich?

Grupa IV

- ▶ Którzy politycy po śmierci Józefa Piłsudskiego zaczęli odgrywać najważniejszą rolę polityczną w państwie?
- ▶ Czy, waszym zdaniem, Ozon uzdrowił życie polityczne w kraju, czy jednak doprowadził do jeszcze większego kryzysu?

Po zakończeniu prezentacji uczniowie udostępniają w chmurze swoje materiały koleżankom i kolegom. Można stworzyć odpowiedni folder klasy np. na [Dysku Google](#).

III. PODSUMOWANIE

Inicjujemy dyskusję na temat: *Czy Polska po przewrocie majowym była krajem autorytarnym?*

METODY KONTROLI

Uczniowie udzielają ustnych odpowiedzi do poleceń 2 i 3 z podsumowania w podręczniku (s. 469).